

TUMAČENJE I NEODREĐENOST PRAVA

Izv. prof. dr. sc. Luka Burazin

Literatura:

R. Guastini, *Sintaksa prava* (2018), str. 351-365

TUMAČENJE

- dvosmislenost riječi "tumačenje"

- 1) tumačenje kao postupak i proizvod
- 2) apstraktno i konkretno tumačenje
- 3) tumačenje kao akt spoznaje i akt odluke
- 4) tumačenje i pravno konstruiranje

TUMAČENJE

- 1) tumačenje kao postupak i proizvod
 - a) tumačenjska djelatnost
 - "Ova odredba zahtijeva *tumačenje* prije negoli je se primjeni."
 - misaoni postupak
 - b) rezultat tumačenjske djelatnosti
 - "Ustavni sud je dao prošireno *tumačenje* ove odredbe."
 - tumačenjski sud: Ova odredba znači x.
 - diskurs

TUMAČENJE

- 2) apstraktno i konkretno tumačenje
 - a) tumačenje *in abstracto* (usmjereno na tekst)
 - utvrđivanje smisla onog sadržaja (tj. norme)
 - predmet: potpuni iskazi
 - npr. što znači "Predsjednik potpisuje vladine uredbe"?
 - b) tumačenje *in concreto* (usmjereno na činjenice)
 - podvođenje k.č.s. pod područje primjene neke norme
 - svrha: rješavanje konkretnog spora ili kvalifikacija k.č.s.
 - predmet: predikati (izrazi kojima se označavaju razredi)
 - npr. primjenjuje li se odredba "Ulazak u park vozilima je zabranjen" na tricikl?

TUMAČENJE

- 3) tumačenje kao akt spoznaje i akt odluke
 - a) spoznajno tumačenje
 - utvrđivanje različitih *mogućih* značenja neke odredbe
 - "O može značiti N1 ili N2"
 - b) odlučujuće tumačenje
 - i. standardno odlučujuće tumačenje
 - izbor jednog od značenja u okviru mogućih značenja
 - "O znači N1" ili "O znači N2"
 - ii. stvaralačko odlučujuće tumačenje
 - pripisivanje *novog* značenja
 - "O znači N3" (N3 ne pripada mogućim značenjima)

TUMAČENJE

- spoznajno tumačenje
 - nalik leksičkoj definiciji
 - znanstvena djelatnost
- odlučujuće tumačenje
 - standardno: nalik redefiniciji
 - stvaralačko: nalik stipulativnoj definiciji
 - u pravilu se svodi na izvođenje neizraženih normi pseudologičkim sredstvima (zapravo: akt stvaranja pr.)
 - "politička" djelatnost
 - obavlja pr. znanstvenik i organ primjene
 - "autentično": kada proizvodi pr. posljedice
 - obavlja organ primjene

TUMAČENJE

4) tumačenje i pravno konstruiranje

– pravno konstruiranje

- djelatnost doktrine i sudske prakse
- primjeri:
 - ✓ stvaranje vrijednosnih praznina
 - ✓ razvijanje neizraženih normi s ciljem popunjavanja vrijednosnih praznina
 - ✓ stvaranje vrijednosnih hijerarhija između normi
 - ✓ konkretiziranje izraženih načela
 - ✓ odvagivanje između sukobljenih načela

NEODREĐENOST PRAVA

□ dvostruka neodređenost prava

1) neodređenost pravnog poretka

- koje norme pripadaju pr. poretku?
- PP = N1, N2 i N4 ili N1, N3 i N5?
- izvor: višeznačnost normativnih tekstova

2) neodređenost pravne norme

- koja činjenična stanja pripadaju području primjene norme?
- razred č.s. = k.č.s.1, k.č.s.2 i k.č.s.3 ili k.č.s.1 i k.č.s.3?
- izvor: nejasnost predikata (izraza kojima se označava neki razred)

NEODREĐENOST PRAVA

- višeznačnost normativnih tekstova
 - i. NT → N1 *ili* N2? (dvosmislenost)
 - Predsjednik može imenovati 5 doživotnih senatora.
 - ii. NT → N1; no: je li / N2?
 - U slučaju da je ishod referenduma negativan...
 - iii. NT → N1; no: *implicira* li N1 i N2?
 - Parlament može izglasovati nepovjerenje Vladi.
 - iv. NT → N1; no: je li N1 "otklonjiva"?
 - Predsjednik može uložiti veto na zakone.
- odgovor: tumačenje *in abstracto*

NEODREĐENOST PRAVA

- višeznačnost normativnih tekstova
 - potreba razlikovanja normi i odredbi
 - odredbe = formulirani normativni iskazi
 - norme = značenja normativnih iskaza
- razlozi nepodudaranja odredbi i normi
 - normativni iskaz može alternativno izražavati više normi
 - normativni iskaz može istodobno izražavati i/ili implicirati više normi
 - postoje norme bez odredbe (neizražene norme): npr. neizražena opća načela prava

NEODREĐENOST PRAVA

- izvori višeznačnosti normativnih tekstova
 - ”nedostatci” u formulacijama
 - osjećaji pravednosti tumača
 - npr. pravo glasa (državljeni + useljenici?)
 - raznovrsnost metoda tumačenja
 - uobičajeno značenje riječi, namjera zakonodavca, arg. *a contrario*, arg. analogije (*a simile*), arg. razdiobe
 - pravna dogmatika
 - ”teorijske” pretpostavke; dogmatske konstrukcije
 - npr. pisani ustav implicira načelo da je zakon suprotan ustavu ništetan (*Marbury*, 1803.), poglavar je ”neutralna vlast” (teorija parlamentarne vlade)

NEODREĐENOST PRAVA

- nejasnost normi
- neodređenost pravne norme
- koja k.č.s. pripadaju području primjene norme?
- (ekstenzijska) nejasnost predikata
 - objektivno svojstvo jezika (ne samo pravnog!)
 - sporna ili otvorena referencija (*open texture*)
 - teški slučajevi (*hard cases*): sporna primjenljivost norme
 - npr. kupoprodaja (na kojoj cijeni postaviti granicu s darovanjem?); dom (odnosi li se i na dvorište i podrum?)
- odgovor: tumačenje *in concreto*

HVALA NA POZORNOSTI !

K R A J